

## МЫ—БЕЛАРУСЫ

Вось ужо мінае паўвека, як беларусы сталі людзьмі звацца, як беларускі мужык — «пан сахі і касы» — стаў гаспадаром новых гоняў, уладальнікам неабсяжных прастораў і зямных скарбаў.

Стагоддзі налічвае гісторыя Беларусі, пакаленні змяняліся пакаленнямі, але народ наш не меў добрай долі. З пагардай называлі шляхта і магнаты, царскія чыноўнікі і сатрапы беларуса мужыком, а народ наш — лапцюжым ды сярмяжым.

А між тым беларусы ўжо ў тым змрочным часе прыгнэту і няволі далі свету многіх выдатных людзей. Мы гартаем старонкі летапісу і перад намі устаюць постаці нашых вялікіх продкаў.

Георгій Скарына, вялікі гуманіст і асветнік. Яго дзяцінства гушчала празрыстая дзвінская хваля. Яго ўзагадала старажытная полацкая зямля. А навуковы подзвіг нашага слаўтага суайчынніка стаўся здабыткам многіх народаў Еўропы.

Кастусь Каліноўскі, чалавек мужага сэрца і шырокага кругагляду. Песні Белавежы навеялі юнаку вольнадумныя матывы. Ён узяў народ на бой за свабоду. Ён прагна шукаў «мужыцкую праўду» і за яе ахвяраваў сваім жыццём. Яго філасофскія погляды вывучаюць у многіх навуковых цэнтрах свету.

Янка Купала і Якуб Колас. Дзве манументальныя постаці ў беларускай нацыянальнай літаратуры. Яны прыйшлі да нас з эпохі рэвалюцыйных навалі, усім сэрцам успрынялі покліч Вялікага Кастрычніка і на ўсё жыццё засталіся з намі як песняры светлай долі народа. Яны першыя вывелі беларускую літаратуру на міжнародную арэну, з іх песень даведаліся пра Беларусь жыхары цывілізаваных еўрапейскіх гарадоў і паўдзкіх азіяцкіх стэпаў, прафесары амерыканскіх каледжаў і докеры аўстралійскіх портаў.

І сёння васьмімільённы беларускі народ уносіць сваю лепту ў скарбніцу сусветнай культуры, у развіццё навукі і тэхнікі, дапамагае будаваць новае жыццё краінам, якія вызваліліся ад каланіяльнага прыгнэту, дамагліся сваёй незалежнасці. Але сёння наш уклад больш значны і важкі. Сацыялістычная рэвалюцыя, дзякуючы якой беларускі народ упершыню атрымаў сваю дзяржаўнасць, скінула пумы духоўнага рабства, разняволіла творчыя сілы працоўнага люду, дала ім шырокі прастор.

Часта ў пісьмах, што ідуць да нас з-за мяжы, у размове з землякамі можна ўлавіць такую думку: усюды ёсць беларусы, і ў навуцы выдатна сябе зарэкамендавалі, і ў палітыцы, і ў мастацтве; шкада волькі, што не было яшчэ пасланца Беларусі ў космасе.

Сапраўды, сёння далёка за межамі Саветаў Саюза вядомы імёны беларускіх дзяржаўных і грамадскіх дзеячоў, вучоных і паэтаў, канструктараў і архітэктараў, кампазітараў і спартсменаў.

І мы ўпэўнены, што ёсць у атрадзе касманаўтаў і беларус. Пройдзе час, і ён выведзе савецкі касмічны карабель у сусвет, а людзі планеты з гордасцю будуць вымаўляць яго імя.

Мы, беларусы, — са славянскага племя. Вынослівыя ў бядзе і грозныя ў гневе, верныя ў каханні і шчырыя ў дружбе, улюбёныя ў свой край, у салаўіныя песні над блакітнымі вадамі азёр, у матчыну мову. Больш за ўсё мы цэнім свабоду і яшчэ ніколі не становіліся на калені перад ворагам. За яе мы хадзілі на бітву ў кастрычніцкія дні 1917 года. Разам з нашымі вернымі братамі рускімі і украінцамі, разам з іншымі народамі нашай шматнацыянальнай Радзімы баранілі мы яе ад ворага ў гады грамадзянскай і Вялікай Айчыннай войнаў.

Беларусы — народ ветлівы,

ручаны нянавісцю і варажасцю да ўсяго рускага, а значыць да ўсяго савецкага. Яны прыдумваюць розныя «тэорыі» наконт асаблівага паходжання беларускай нацыі, яе выключнасці. Барані бог, каб яны назвалі беларуса беларусам! Не беларусы, а літвіны, беларутэны, і хоць ты ім кол на галаве чашы.

Калі вецер перамогі развееў паравы дым другой сусветнай вайны, многія з тых, хто ўдзёк разам з фашыстамі з Беларусі за мяжу, сталі аб'ядноўвацца ў розныя «задзіночання» і натужліва варушыць мазгамі, як бы гэта падліць масла ў агонь халоднай вайны. На адным з пасяджэнняў такога «задзіночання» ў Таронта (а было на ім чалавек 15 з усёй Канады і Злучаных Штатаў Амерыкі) «змагар» Канстанцін Акула рабіў даклад пра Беларусь.

[Заканчэнне на 2-й стар.].



Сталевар Мінскага аўтамабільнага завода, Герой Сацыялістычнай Працы Д. БАРАШКІН.

Свінарка калгаса «Прагрэс» Капыльскага раёна, Герой Сацыялістычнай Працы Надзежда БУКАТАЯ.

Народны пісьменнік Беларусі Кандрат КРАПІВА і прэзідэнт Акадэміі навук Беларускай ССР Васіль КУПРЭВІЧ.

сардэчны. Дарагіх гасцей мы сустракаем хлебам-саллю і садзім за стол у чырвоны кут. Такі наш звычай. Для нас няма розніцы, хто наш гасць: рускі ці паляк, літовец ці немец, англічанін ці француз. Мы інтэрнацыяналісты, а таму да ўсіх народаў ставімся з аднолькавай лашанай і павагай. І калі адчуваем да нас прыязныя адносіны, адказваем на гэта такім жа шчырым пачуццём.

Праўда, ёсць адшчапенцы, якія таксама лічаць сябе беларусамі і якія хацелі б нас пасварыць з сябрамі. Ім страшна не па душы, што «палітычны барометр у Мінску абсалютна такі ж, як і ў Маскве». Іх проста аж калоціць ад таго, што ў Беларусі няма «асобнага палітычнага клімату». Таму яны манатонна дзяўбучы, што «Беларусь самастойнай рэспублікай не з'яўляецца».

Гэтым прадажным «змагарам», якіх даўно выракся беларускі народ, так хочацца, каб у нашай рэспубліцы «палітычны барометр» паказваў на капіталізм, а не на сацыялізм, каб «палітычны клімат» быў ат-





туры і бібліяграфіі. Тут сканцэнтравана нацыянальнае кніжнае багацце. Тут знойдзеш экзэмпляр любога беларускага выдання і твораў пра Беларусь. Есць багацейшыя краязнаўчыя каталогі і даведнікі. Шматлікія наведвальнікі гэтага аддзела добра ведаюць галоўнага біб-

лія дапамога вытворчасці і сельскай гаспадарцы, арганізацыя абслугоўвання гарадскога і сельскага насельніцтва, камплектаванне фондаў, работа з дзіцячым чытачом і іншыя. Штогод выдаецца агляд «Бібліяграфічная справа БССР», штомесяц — бюлетэнь «Новыя кнігі

даведкі дае не адзін гэты сектар, а і аддзел апрацоўкі і алфавітнага каталога, сектар тэхнікі, аддзел беларускай літаратуры і бібліяграфіі, кніжная палата БССР, якая працуе як аддзел бібліятэкі, і іншыя аддзелы. Усяго за год наша бібліятэка дае каля 60 тысяч давадак.

помню вам, з якіх ручкай сцякалася гэтае мора, як пачыналася бібліятэка.

1921 год... Упершыню расчыніла дзверы для студэнтаў бібліятэка Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта 3 наступнага года яна стала называцца аб'яднанай Дзяржаўнай і Універсітэцкай.

Мінула дзесяць гадоў. Пастановай Савета Народных Камісараў БССР бібліятэка рэарганізавана ў Дзяржаўную бібліятэку БССР.

1931 год... Радаснае нава-селе. Бібліятэка атрымала новы манументальны будынак са светлымі, утульнымі чытальнямі, з прасторным кнігасховішчам. Аб гэтым паклапацілася творчая думка архітэктара І. Лангбарда.

1932 год... Бібліятэцы прысвоена імя Уладзіміра Ільіча Леніна.

Вайна... Запалалі кніжныя кастры. Фашысцкія варвары не шанавалі самае святое — кнігу. Бібліятэка была знішчана і разрабавана...

Яшчэ гримелі залпы вайны, а ў Маскве ўжо працавала спецыяльная група на чале са шматгадовым дырэктарам бібліятэкі І. Сіманоўскім, працавала над узнаўленнем кніжнага фонду. Дзякуючы намаганням калектыву бібліятэкі,

дапамозе партыйных і савецкіх органаў рэспублікі, Дзяржаўнай бібліятэкі СССР імя У. І. Леніна, Дзяржаўнай публічнай бібліятэкі імя М. Е. Салтыкова-Шчадрына, бібліятэк братніх рэспублік бібліятэка была адноўлена. І зноў пацяклі з усіх куткоў краіны патокі ў кніжнае мора Мінскай Леніні. Багацеў фонд. К 1959 году кнігам стала ўжо цесна ў старым будынку. Для яе пабудавалі новы корпус з дзесяціручным кнігасховішчам, з добра абсталяванымі чытальнямі заламі і іншымі памяшканнямі.

Але ўжо зараз нам зноў цесна. Не дзіўна чаму — штогод жа атрымліваем не менш як 250 тысяч розных друкаваных выданняў. У нас амаль 40 тысяч чытачоў. Калі ўлічыць, што ў нашым калектыве працуе 190 бібліятэкараў, дык кожны з іх абслугоўвае больш як 2 тысячы чытачоў. Праца нялёгка, але пачэсная, удзячная. Леніна — так пашчотна называюць чытачы сваю бібліятэку. І прыходзяць сюды, каб па-ленінску вучыцца.

**ПРАДА САНКОВА,**  
намеснік дырэктара  
Дзяржаўнай бібліятэкі  
БССР імя У. І. Леніна.

# Л Е Н І Н К А

ліяграфу заслужанага дзеяча культуры БССР Ніну Барысаўну Ватацы. Яна напісала шэраг цікавых наступных работ, такіх, як «Савецкая беларуская літаратура (1917—1960 гг.)», «Беларуская літаратуразнаўства і крытыка», «Беларуская савецкая драматургія». Бібліяграфы бібліятэкі выпусцілі і іншыя каштоўныя кнігі.

Наогул бібліятэка вядзе значную навукова-метадычную і краязнаўчую работу. Распрацоўваюцца такія важныя праблемы бібліятэказнаўства, як работа бібліятэк па камуністычным выхаванні працоўных, бібліятэч-

БССР», бібліяграфічныя работы. Кніжная палата выдае штомесяц «Летапіс друку БССР».

Сектар тэхнікі, сектар патэнтаў і спецыяльных відаў тэхнічнай літаратуры. Без іх не абходзіцца ні адно буйное прадпрыемства. Скажам, спатрэбілася заводу тэхнічная літаратура і на дапамогу яму прыходзяць гарадскі і міжнародні абанементаў. У Мінску абанемент мае 168 абанентаў, а па рэспубліцы іх 666.

Вялікую нагрузку нясе сектар давадна-бібліяграфічнай інфармацыйнай работы. За год ён выдае больш як 32 тысячы давадак. Аднак

Кнігасховішча... Нечым тамным патыхае на вас, калі вы заходзіце сюды. Невычэрпае кніжнае мора... Траба быць вопытным лодманам, каб не збіцца ў гэтым моры з курсу. Тут можна знайсці і сучасную кнігу, і кнігу, ад якой адчуваеш по-далькіх стагоддзяў, выданні велічынэй з каробок запалак і старажытныя велізарныя фаліянты ў драўляных і скураных, з замкамі вокладках. Зараз на кніжных паліцах бібліятэкі больш за чатыры з палавінай мільёны экзэмпляраў розных выданняў!

Удумайцеся ў гэтую лічбу... А для параўнання я на-

## НАШЫ КАРЭСПАНДЭНТЫ ПАВЕДАМЛЯЮЦЬ

### Залатыя рукі хірурга

— Чаму вы выбралі прафесію хірурга? — спытаў я ў загадчыка хірургічным аддзяленнем Слуцкай бальніцы С. Карабы.

Ён задумаўся на хвіліну, потым пачаў раскаваць:

— Я марыў аб гэтым яшчэ ў гады Вялікай Айчыннай вайны, калі служыў камандзірам кулямётнага разліку. З баямі дайшоў да Кенігсберга. У адным з баёў мяне паранілі. Некалькі хірургічных аперацый і пяць месяцаў шпіталю не змаглі вярнуць мяне ў строй. Тут я ўпершыню падумаў аб прафесіі ўрача. Якая яна пачэсная, высакародная і поўная адказнасці.

Вярнуўшыся ў родную вёску Танежыцы, Сцяпан пайшоў ў дзевяты клас Чапліцкай школы. Вучыўся добра. У 1947 годзе паспяхова закончыў школу і атрымаў атэстат сталасці. Дома родныя спыталі:

— А што далей збіраешся рабіць?  
— Паеду вучыцца ў Мінск, доктарам хачу быць.

І вось Сцяпан Караба — студэнт Мінскага медыцынскага ўніверсітэта. Пасля заканчэння атрымаў накіраванне ў Грэскую бальніцу, дзе ўзначальваў хірургічнае аддзяленне. Старажына працаўніка ўзнагародзілі Граматай Вярхоўнага Савета БССР. Не аднаму чалавеку вярнуў Сцяпан Фаміч жыццё за 15 год працы. У кнізе водгукі ў яго адрас многа падзяк, яго называюць чалавекам з залатымі рукамі.

**М. СТРАЛЬЦОУ.**

### Дынастыя Паповых

На адной з ціхіх зялёных вуліц Мінска, у звычайным заводскім пасёлку, жыве Пётр Архіпавіч Папоў. Нядаўна яму споўнілася 70 год. З гэтай прычыны на Мінскім аўтамабільным заводзе была наладжана ўрачыстасць. Юбіляру ўручылі падарункі, памятнаы адрасы, граматы. Адно з грамад падпісаў сам прэзідэнт рэспублікі. А пазней стала вядома, што Пётр Папоў узнагароджаны і ордэнам Леніна — самай высокай урадавай узнагародай. За што ж простаму рабочаму такая пашана?

Пётр Архіпавіч Папоў — адзін з тых, хто ўстанавіў Савецкую ўладу, а затым са зброяй у руках змагаўся за яе. Яго гераічны рэвалюцыйны шлях пачаўся пад

### Узнагароды сям'і партызана

Міхаіла Галузу добра ведаюць не толькі ў вёсцы Саломенка, што непдалёку ад райцэнтра Шуміліна, але і далёка за яе межамі. Да яго часта прыязджаюць у госці былыя партызаны, сябры па зброі, школьнікі, каб паслухаць расказы аб справах шумілінскіх партызан.

Ён сам, шэсць яго сыноў і дзве дачкі са зброяй у руках змагаліся ў час Айчыннай вайны з гітлераўскімі захопнікамі ў партызанскай брыгадзе імя Дзяржынскага. Не адзін дзесятак фашыстаў загінуў ад трапных куль сям'і патрыёта, не адзін эшалон быў пушчаны пад агонь.

За праўленныя мужнасць і адвагу члены сям'і М. Галузы атрымалі больш 30 урадавых узнагарод. Толькі не ўсім ім давялося дажыць да радаснага дня перамогі. Загінулі дачкі Еўдакія і Ганна, не вярнуліся дадому яго сыны Сцяпан і Васіль.

Цяпер М. Галузе 87 год, ён персанальны пенсіянер. Сыны працуюць у родным калгасе.

**А. КОГАЛЬ.**

Масквой. Тады з невялікага мястэчка Люберцы вышла група рабочых-дэманстрантаў і накіравалася ў Раменскае, каб пераканаць ткачоў у знак пралетарскай салідарнасці далучыцца да ўсеагульнай забастоўкі. Вышла невялікая кучка, а ў Раменскае прыйшоў велізарны натоўп рабочых і іх жонак. У першых радах гэтай бурлівай рэвалюцыйнай масы ішоў малады токар Пётр Папоў. У дні Кастрычніка ў Маскве, у Газетным завулку заселі юнкеры. Вокны рэдакцыі «Рускага слова» ашчэрпыліся стваламі кулямэтаў. Кожны крок па завулку каштаваў жыцця. І тады нехта крыкнуў: «Камуністы, наперад!»

Папоў яшчэ не быў камуністам, але першым кінуўся пад варожы агонь. З Газетнага вярнуўся нямногія, але варожая цягаль была ўзята. Васемнаццаць загінуўшых чырвонагвардзейцаў таварышы пранеслі на руках да роднага завода.

А затым быў фронт, вайна, навязаная маладой Савецкай рэспубліцы імперыялістамі. Пяць год няспынных баёў. Але як толькі скончылася грамадзянская вайна, воін адразу ж змяніў вінтоўку на рабочы молат.

На Мінскім аўтазаводзе Пётр Архіпавіч працаваў без малага 20 год. І цяпер, пайшоўшы на пенсію, ён інакш не можа гаварыць, як «мой завод», «мае «Зубры», «мае рэзваты».

«Мае рэзваты»... Гэта адносіцца і да яго шматлікіх вучняў, і да яго родных дзяцей. Ён рады, што і сыны выбралі яго дарогу.

Віктар працуе шліфавальчыкам, маладшы «Пеця» — названы так у гонар бацькі — майстрам у рамным цэху. У канструктарскім аддзеле завода працуюць жонкі сыноў Тамара і Люда. Аб Паповых інакш і не гавораць, як «рабочая дынастыя». А колькі такіх дынастый у Мінску!

На заводзе імя Кастрычніцкай рэвалюцыі і дагэтуль працуе Васіль Цімафеевіч Рыжкоўскі. Маладым ён таксама з вінтоўкай у руках адстаіваў родную Беларусь ад інтэрвентаў. А затым будаваў завод, станкі якога цяпер ведаюць ва ўсіх кутках свету. Рыжкоўскіх на заводзе — таксама чацвёра. Сын Міхаіл — канструктар, Аляксандр і Святлана — чарчэжнікі.

Дзеці працягваюць справу бацькоў.

**В. МУХІН.**



ДЛЯ ТЕХ, КТО НЕ ЧИТАЕТ ПО-БЕЛОРУССКИ

Номер газеты открывается передовой статьей, которая называется «Мы — БЕЛАРУСЬ!» (1 стр.). Талантлив и трудолюбив наш народ. Имена Георгия Скорины, Кастюса Калиновского, Янки Купалы, Якуба Коласа известны всему миру. И сегодня белорусские государственные и общественные деятели, поэты, конструкторы, архитекторы вносят свой вклад в развитие мировой науки, техники, культуры. Наш народ больше всего ценит свободу, за которую боролся в Октябрьские дни 1917 года вместе с русским, украинским и другими народами нашей страны, не щадил жизни, защищая ее от фашистской нечисти. Мы с открытым сердцем встречаем друзей, но презираем тех, кто в годы войны прислуживал гитлеровцам, а теперь на Западе клеветает на свою Родину.

В 1931 году библиотека Белорусского государственного университета была реорганизована в Государственную библиотеку БССР. В 1932 году ей присвоено имя В. И. Ленина. Несмотря на огромный ущерб, нанесенный библиотеке гитлеровскими захватчиками, книжный фонд ее не только восстановлен, но далеко превзошел довоенный. Сейчас на книжных полках библиотеки более четырех с половиной миллионов экземпляров различной литературы. Ежегодно библиотека получает 250 тысяч печатных изданий. Ею пользуются 40 тысяч читателей. Библиотека ведет большую научно-методическую, библиографическую и краеведческую работу (НАША ЛЕНИНКА, стр. 2—3).

В письме «АД'ЯЗДЖАЮЧЫ У КАНАДУ» (4 стр.) наша соотечественница Валентина Попова рассказывает о времени, проведенном в гостях у своих родных в городе Пинске. Она с восхищением говорит о гостеприимстве и сердечности советского народа, о тех огромных изменениях, которые произошли в бывшем захолустье Пинске, о современном облике города и жизни пинчуков.

До Октябрьской революции 1917 года Белоруссия считалась одной из самых отсталых окраин царской России. Восемьдесят процентов населения не умело даже расписаться. Здесь не было ни одного высшего

учебного заведения. Сейчас в Белорусской Академии наук, — рассказывает в своей статье «ДЛЯ ДАБРА ЛЮДЗЕЙ» (стр. 5) президент академии Василий Купревич, — пять крупных отделений: физико-математическое, физико-техническое, химическое, биологическое и отделение общественных наук, которые объединяют 31 научное учреждение. Ученые Белоруссии разрабатывают ряд проблем, имеющих теоретическое значение не только для республики, но и для всего Советского Союза.

Недавно имя белорусского певца Виктора Вуяича стало широко известно в нашей республике и за ее пределами. В Москве на Всесоюзном конкурсе на лучшее исполнение советской песни он завоевал первое место. В Вуяич исполнил песню белорусского композитора И. Лученка «Память сердца», песню о суровых и трудных для нашего народа годах войны. Сам Виктор помнит их плохо. Он был слишком молод. Вместе с семьей эвакуировался на Алтай, там стал токарем. Уже после войны, отслужив в Советской Армии, он приехал в Белоруссию и остался здесь. Еще на заводе в Рубцовске Виктор Вуяич начал петь, участвовал в художественной самодеятельности, в Минске был солистом Белорусского государственного народного хора. Здесь же окончил музыкальное училище («ВІКТАР ВУЯЧЫЧ І ЯГО «ТОНІКА», 6 стр.).

С каждым днем мировая общественность все больше убеждается в том, что Израиль сознательно и преднамеренно игнорирует международное право, не считает с решениями Совета Безопасности и Генеральной Ассамблеи ООН. Перед всем миром раскрылся истинный смысл авантюристической, захватнической политики Израиля. Повсюду — в Карачи и Лондоне, Анкаре и Стокгольме, в Дели и Париже нарастает протест против агрессивной политики израильских экстремистов, усиливается требование народов выполнить резолюцию Совета Безопасности и вывести израильские войска с оккупированных арабских территорий. («ЯК ПАМІРАЮЦЬ МІФЫ», стр. 7).

# ТРЭЦЯЯ ГРУПА «ВЕСТНИКА» НА РАДЗІМЕ



У Мінску гасцiла трэцяя група сяброў прагрэсіўнай канадскай газеты «Вестник». Кiраўнiк групы Уладзiмiр Гаўрыцкi i яго жонка Марыя другi раз наведаюць нашу краiну. Не першы раз у Савецкiм Саюзе i Гаўрыла Гетман. Як заўсёды ў такiх выпадках людзi маюць магчымасць параўноўваць. Турысты адзначаюць вялiкiя змены, якiя вiдаць на кожным кроку. Мiнск быў трэцiм горадам Савецкага Саюза, куды

прыехалi гасцi пасля таго, як «Аляксандр Пушкiн» кiнуў якар у Ленiнградскiм порце. Турысты з Канады агледзелi адзiн з прыгажэйшых гарадоў свету — Ленiнград, любавалiся яго надзвычайнай прыгажосцi архiтэктурнымi ансамблямi, палацамi i саборамi. На Выстаўцы дасягненняў народнай гаспадаркi ў Маскве яны былі ўражаны велiзарнымi поспехамi краiны Саветаў ва ўсiх галi-

нах гаспадарчага i культурнага будаўнiцтва. Мiнск вiтаў гасцей цiплom i сонцам. Многiх тут чакалi абдымкi родных, сустрэчы з сябрамi. Кандрат Кiевiч, Мiкалай Кавальчук, Уладзiмiр Гаўрыцкi, Аляксандр Сiлiч — беларусы. Пасля туру па гарадах краiны яны паедуць у родныя вёскi, ступяць на тую зямлю, якую, як яны самi кажуць, тапталi ў юнацтве босымi нагамi. У сталiцы Беларусi

землякi зрабiлi экскурсею па горадзе, пабывалi на трактарным заводзе i ў палацы культуры рабочых гэтага завода, у музеi Гiсторыi Вялiкай Айчыннай вайны i ў пiянерскiм лагеры. У Беларускам таварыстве па культурных сувязях з суайчыннiкамi за мяжой яны дзiялiлiся сваiмi ўражаннямi аб паездцы, сустрэліся з прадстаўнiкамi таварыства i рэдакцыi газеты «Голас Радзiмы». Гасцям былі паказаны

фiльмы «Беларуская сюiта» i «Брэсцкая крэпасць». У горадзе над Бугам, куды турысты паехалi з Мiнска, яны азнаймяцца з лiчэ адной старонкай мужнай барацьбы савецкага народа ў гады апошняй вайны — абаронай Брэсцкай цытадэлі. На нашых здымках вы бачыце турыстаў з Канады на вулiцах Масквы i сустрэчу гасцей у Мiнскiм аэрапорце. **Фота М. ГРАНАВА i Ул. КИТАСА.**

● ПИШУЦЬ ЗЕМЛЯКИ ●

## Аг'язджаючы ў Канаду...

Нарадзілася я ў Лунінцы, невялічкім гарадку на Палессі, але большая частка майго жыцця прайшла ў Канадзе. На Радзіму я прыехала пасля доўгай разлукі з ёй. І на параходзе «Аляксандр Пушкін», і ў Ленінградскім порце нас цёпла, па-братэрску, сустракалі савецкія людзі, рабілі ўсё магчымае для таго, каб мы добра правялі свой адпачынак.

З Ленінграда ў Пінск, дзе жывуць мае маці, брат, пляменнікі і пляменніцы, я прыехала поездам. Раней аб Пінску гаварылі як аб правiнцыйным гарадку, што закінуты сярод палескіх багнаў. Цяпер гэта горад фабрык і заводаў, школ і сярэдніх спецыяльных навучальных устаноў, горад новабудоваў. Яго вуліцы патанаюць у зеляніне. На месцы былых маленькіх домікаў узняліся шматпавярховыя белакаменныя дамы. Жывуць у іх рабочыя людзі. У кватэрах паравое ацяпленне, газ, ванна — словам, усё зручнасці, якiя неабходны чалавеку.

Я часта заходзіла ў прадуктовыя і прамтаварныя магазiны: у кожным з іх вялікі выбар прадуктаў харчавання, прамысловых тавараў. Мне вельмі спадабаўся абутак, жаночыя і мужчынскія палiто. Яны прыгожыя, элягантныя і недарагія.

Мяне кранулі клопаты і ўвагі да чалавека. У Пінску я захварэла. Аб гэтым мае родзiцы паведамілі ў гарадскую палiклiнiку. Не прайшло і дзесці мiнут, як ля дома спынілася легкая машына хуткай медыцынскай дапамогі. Урач уважліва агледзеў мяне, выдаў патрэбныя лякарствы. Заўважу, што і за візіт урача і за лякарствы ў мяне не ўзялі ні капейкі.

Моладзь вельмі ветлівая, культурная. З густам апранаецца. Проста прыемна паглядзець на юнакоў і дзяўчат. Была я некалькі разоў у гарадскім парку культуры і адпачынку, праходзіла па набярэжнай ракі Пiны, якая працякае ўздоўж горада. Тут заўсёды мнагалюдна.

Бачыла я помнік салдатам і партызанам, якiя загінулі ў гады другой сусветнай вайны. Мае суайчыннiкі свята захоўваюць памяць аб іх. Ля падножжа манумента гарыць вечны агонь. Сюды прыходзяць гараджане і жыхары навакольных вёсак, каб аддаць данiну павагі памяці герояў, якiя загінулі за Радзiму. На магіле заўсёды жывыя кветкі.

Ад'язджаючы ў Канаду, я лiчэ і лiчэ раз дзякую савецкім людзям за цёплы прыём, за тое, што яны зрабiлi для мяне ў час майго знаходжання на Радзіме.

Валянціна ПАПОВА.

Канада.

ПИШУЦЬ ЗЕМЛЯКИ ● ПИШУЦЬ ЗЕМЛЯКИ ●

ПИШУЦЬ ЗЕМЛЯКИ ● ПИШУЦЬ ЗЕМЛЯКИ ● ПИШУЦЬ ЗЕМЛЯКИ ● ПИШУЦЬ ЗЕМЛЯКИ ● ПИШУЦЬ ЗЕМЛЯКИ ● ПИШУЦЬ ЗЕМЛЯКИ ● ПИШУЦЬ ЗЕМЛЯКИ ● ПИШУЦЬ ЗЕМЛЯКИ ●

● ПИШУЦЬ ЗЕМЛЯКИ ●

# МЫ ЖИВЕМ В «СКАЗКЕ»

— Вот уже две недели мы живем удивительной жизнью, — говорят наши зарубежные гости. — Как в сказке, нас на каждом шагу ожидает что-то интересное, неожиданное: то поездка в город Минск, то путешествие в пионерскую страну Спортландию, то экскурсия на кондитерскую фабрику, то новый кинофильм. Недаром и лагерь наш называется — «Лесная сказка».

На невысоком холме, среди лохматых душистых сосен стоят красивые деревянные домики. Они напоминают сказочные теремки. Так и кажется, что раскроется сейчас окошко и выглянет из него Петушок —

золотой гребешок, из-за елки выйдет Красная шапочка, а из травы на пенек вспрыгнет Мальчик-с-пальчик. По утрам, чуть только раздадутся звуки пионерского горна, действительно распахиваются двери «теремков». Из них высыпает веселая детвора. Тут уж не разберешь, где белорусы, где французы, финны или англичане. Это просто беззаботные дети, которые наслаждаются солнцем, пьянящим сосновым воздухом, тихой рекой.

Уже на второй день после приезда в пионерский лагерь ребята из-за рубежа подходили к старшей вожатой, воспитателям и спрашивали: «А у нас

тоже будут галстуки? Мы хотим быть, как советские ребята, ничем не отличаться от них».

На торжественной линейке белорусские пионеры, хозяева лагеря, повязали гостям красные галстуки. Больше всех волновалась Романа ван ден Энде. Ведь она еще маленькая, и ее могут просто не заметить. А остаться без галстука ужасно обидно. Зато как просияла ее личико, когда она поняла, что вот тот алый треугольничек, который несет белоголовый мальчик, предназначается ей.

Теперь гостей действительно трудно отличить от остальных ребят. Они по утрам, как все,

делают зарядку, выходят на линейку, после обеда отдыхают, а вечером танцуют или играют. Они очень быстро привыкли к белорусской кухне и за обедом часто просят добавки. Даже французы, которые по утрам привыкли пить только черный кофе, плотно завтракают и чувствуют себя отлично.

Мне приятно видеть этих ребят. Невозможно не улыбнуться в ответ на искреннюю доброжелательную улыбку, которая не сходит с лица Вима Херритсена. Недавно с Ральфом Винклером (один из Голландии, второй из ФРГ, но мальчики очень дружат) они

поймали в лесу черепаху, а потом из старых ящиков мастерили ей жилье и долго совещались, пропустят ли ее через границу.

Приятно, что окрепла и набралась сил такая слабенькая вначале Нора Дьяченко; Вольфганг Пекарь доставляет своими шалостями много беспокорства старшим, но вот видишь, какими серьезными становятся его глаза, когда он слушает рассказ о пионере-герое Марате Казее, или смотрит фильм о Брестской крепости, и прощает ему многое.

Я каждое лето встречаюсь с ребятами земляков. Познакомись с ними, узнаешь их

● Наши юные гости на детской железной дороге.

● Приятно в жаркий день искупаться. НА СНИМКЕ: Людя ЗВАХЕРС.



# ДЛЯ ДАБРА ЛЮДЕЙ

Гавораць, што ўсё пазнаецца ў параўнанні. Але калі гуртка ідзе аб развіцці нашай нацыянальнай навукі, гэтым агульнапрынятым прыёмам карыстацца нельга. Да Кастрычніка 1917 года Бялая Русь лічылася адной з самых адсталых ускраін царскай Расіі. Восемдзесят працэнтаў насельніцтва не ўмела ні чытаць, ні пісаць, не гаворачы ўжо аб тым, што мы не мелі ніводнай вышэйшай, ніводнай навукова-даследчай, ніводнай лабараторнай установы.

Тры невялікія доследныя сельскагаспадарчыя станцыі з паўтара дзесяткамі супрацоўнікаў — вось, бадай, і ўся наша дарэвалюцыйная навука.

Цяпер у складзе Беларускай нацыянальнай Акадэміі навук пяць буйных аддзяленняў: фізіка-матэматычнае, фізіка-тэхнічнае, хімічнае, біялагічнае і аддзяленне грамадскіх навук. Яны аб'ядноўваюць 31 навуковую ўстанову, а ва ўсёй рэспубліцы дзейнічаюць 190 навукова-даследчых інстытутаў, іх філіялаў і аддзяленняў. Больш 16 тысяч навуковых работнікаў, у тым ліку 310 дактароў і 3 тысячы 600 кандыдатаў навук вядуць велізарную работу, накіраваную на далейшае развіццё эканомікі і культуры нашай дасладалага краіны.

Мы распрацоўваем праблемы, якія маюць тэарэтычнае і практычнае значэнне не толькі для Беларусі, але і для ўсяго Саюза.

Узяць, напрыклад, Беларускі інстытут фізікі. Яго вучоныя вырашылі рад прыняццёвых пытанняў, звязаных з узаемадзеяннем святла і рэчыва, аптымізацыі і кіравання ўласцівасцямі квантавых

генератараў. Створаны арыгінальныя метады і апаратура для дыягностыкі нізкатэмпэратурнай плазмы. Гэта важна не толькі для Беларусі, гэта ўнесла важкі ўклад у навуку наогул.

Цікавыя даследаванні вядуцца і ў Інстытуце ядзернай энергетыкі, якім кіруе лаўрэат Ленінскай прэміі, беларускі акадэмік Андрэй Красін.

Імя Андрэя Красіна вядома вучоным далёка за межамі СССР. Ён — удзельнік узвядзення першай савецкай атамнай станцыі.

У Беларусі працуе многа вучоных з сусветным імем, а кім бы яны сталі, калі б не Савецкая ўлада?

Кім былі бацькі Канстанціна Лукашова, віцэ-прэзідэнта нашай акадэміі? Яго бацька, селянін з Магілёўшчыны, замест роспісу ставіў крыжы. А сын кіруе акадэміяй, сам вядзе велізарную навукова-даследчую работу. На яго ліку 250 апублікаваных буйных навуковых прац. Ён — адзін з аўтараў прагнозаў, па якіх разведчыкі непраў адкрылі на тэрыторыі Беларусі солёныя тоўшчы і буйныя нафтаносныя раёны на Палессі.

Аўтар магнітных тоўшчамераў, пры дапамозе якіх ажыццяўляецца стопрацэнтны кантроль за антыкараіннымі пакрыццямі, — Мікалай Акулаў, адзін са старэйшых беларускіх акадэмікаў. Гэтыя тоўшчамеры атрымалі распаўсюджанне на ўсіх прадпрыемствах краіны. Мікалай Акулаў таксама выхадзец з радавой сям'і і ўсё, што ў яго ёсць, яму дала Савецкая ўлада.

А кім бы быў я сам, радавы камендор эскадронага мі-

наносца «Самсон», калі б Вялікі Кастрычнік не прынёс з сабой новыя парадкі, новае жыццё?!

Сённяшнія дактары навук, дацэнты, кандыдаты, асэтанты, усе нашы навуковыя работнікі — гэта выхадцы з простых сем'яў. Таму яны так аддана служаць народу, сваёй краіне. Якую б галіну народнай гаспадаркі рэспублікі ні ўзяць, усюды бачны наш уклад, уклад вучоных.

На будоўлях СССР дзейнічае больш 360 прамысловых устаноўак тэрмічнай сушкі матэрыялаў. Яе распрацавалі нашы вучоныя-фізікі.

Інстытут агульнай і неарганічнай хіміі распрацаваў новую схему ўзбагачэння калійных солёў у Салігорску. Эканамісты падлічылі, што ўкараненне яго толькі на Першым калійным камбінаце дае каля двух мільянаў рублёў эканоміі. Гэтыя мільёны дзяржава выкарыстоўвае на паліпшэнне жыцця працоўных, на далейшы прагрэс.

Хто не ведае, якое значэнне для эканамічнага развіцця, для паліпшэння дабрабыту народа маюць карысныя выкапні? Колькі працы і ўпартасці спатрэбілася беларускім вучоным і геологам, каб развязаць стары міф аб беднасці непраў нашай рэспублікі. Цяпер мы ведаем — у нас ёсць нафта, у нас ёсць калійныя і каменныя солі, у нас ёсць многае іншае. І не толькі ёсць. Гэта ўжо распрацоўваецца і служыць народу.

Шырокія і разнастайныя даследаванні беларускіх вучоных у галіне энергетыкі і комплекснага выкарыстання мясцовых паліўных рэсурсаў. Цяпер мы распрацоўваем навуковыя асновы лабудовы энергетычнага балансу рэспублікі з тым, каб найбольш эканамічна і эфектыўна выкарыстаць усе энергетычныя рэсурсы.

Ды ці можна пералічыць усё, чым заняты шматтысячны калектывы беларускіх вучоных?! Мы ж — сучаснікі і удзельнікі самых дзёрных дасягненняў чалавечага розуму. Мы робім усё, каб гэты розум служыў дабрабыту чалавека.

**Васіль КУПРЭВІЧ,**  
прэзідэнт Акадэміі навук БССР.

## БЕЗ СКИДОК НА ВЕК И ВОЗРАСТ

19 ИЮЛЯ СОВЕТСКИЕ ЛЮДИ ОТМЕТИЛИ 75 ЛЕТНЕ СО ДНЯ РОЖДЕНИЯ В. В. МАЯКОВСКОГО

Поэзия В. В. Маяковского оказала огромное влияние на развитие советской многонациональной литературы. В предлагаемой вниманию читателей статье рассказывается о связях В. В. Маяковского с белорусской поэзией.

Имя Маяковского — как набат. Вечевой голос поэта легко преодолевает любые расстояния и преграды. Литая строка его стиха имеет особую, чудотворную силу. Чем больше мы отдаляемся от времени, в котором он жил и творил, тем глубже постигаем огромный всечеловеческий смысл его поэзии. «Я знаю силу слов», — громко и гордо сказал он в одном из своих стихотворений. Замечательное признание. В нем — связь времен: нынешнего, вчерашнего и завтрашнего. И как живой с живыми, стоит он в одном ряду с нами, вечно современный, таким, каким его запомнили навсегда на родине Янки Купалы и Якуба Коласа.

Первое знакомство с поэтом состоялось давно, еще в дореволюционные годы, когда Белоруссия звалась Северо-Западным краем. Сохранились и документальные свидетельства, в которых содержится немало фактов, позволяющих нам довольно четко представить атмосферу вечера в зале Купеческого собрания 11 февраля 1914 года.

Ему, большому и сильному, с глазами, которые внимательно и остро вглядывались в зал, было тесно на сцене. Всем, кто был здесь, должно быть, запомнился его голос — полный энергии, страстного полемического задора, то и дело прерываемый то гневными возгласами из публики, то аплодисментами. Но, как это почти всегда случалось, где бы он ни был, его выступление произвело, по свидетельству очевидца, «ошарашивающее впечатление: все было так ново, так оригинально, так любопытно...» По-инному откликнулись на успех реакционеры всех мастей. Те, кого через несколько лет сметет вихрь революции, чувствовали в нем своего классового врага, бескомпромиссного в гневе к власти имущим, как огня, страшились его популярности.

Может быть, и не стоило так подробно останавливаться на этом эпизоде. Но есть одно немаловажное обстоятельство. Он пришел и встал со своими стихами на первые полосы белорусских газет и журналов в первые же дни Советской власти, стал особенно близок и дорог народу, который принял его как своего поэтического комиссара. Разительный аргумент против тех, кто еще и сегодня на Западе тщетно пытается провести «трагический» водораздел между личностью поэта и его произведениями.

От той героической поры первых месяцев Октября нас отделяют долгие десятилетия. Многие произведения Маяковского прозвучали на белорусском языке в переводах Алеся Бачило, Анатолия Велюгина, Максима Танка, Эди Огнецвет и других наших поэтов. Прекрасен перевод поэмы «Во весь голос», сделанный Петрусем Глебкой, большими художественными достоинствами отличается работа Петруса Бровки: переведенная им поэма «Владимир Ильич Ленин» очень точно передает дух оригинала. С 1918 по 1967 год в республике издано 18 книг поэта общим тиражом 348 тысяч экземпляров. Радостный итог. Хороший задаток в счет будущей плодотворной работы, плодов которой с нетерпением будут ждать любители поэзии.

Но наука Маяковского не только в этом. Известный белорусский поэт Пимен Панченко как-то в одном из своих стихотворений сравнил творчество Маяковского с леодолом в Арктике, который ведет караваны судов. Не найти, пожалуй, ни одного среди белорусских поэтов, кто, испытав на себе благотворное влияние его великого таланта, не отдал бы ему свое сердце однажды, безоговорочно и навсегда. Флагман советской поэзии смело преодолевает «горы идущего времени», и каждое новое обращение к Маяковскому является уроком гражданственности, мужества и ненависти к врагам революции. Такова поэма Михаила Чарота «Краснокрылый вешун», написанная в 20 годы, стихи Валентина Тавлая и произведения, созданные в шестидесятые, поэма Алеся Русецкого «Его Величество» — гимн человеку труда, новому человечеству, стремящемуся к заветным вершинам будущего.

Преемственность поэтической традиции и глубокий живой родник, питающий каждого, кто припал к нему устами. Нет, это не просто удобная и красивая фраза. Такова диалектика нашего бытия — одна эпоха сменяет другую, новое поколение готовится прийти на смену старшим, а связь времен и судеб остается, и в центре этой связи — Маяковский.

По-разному происходит постижение этого поразительного вечной свежестью и новизной лирического мира Маяковского. Бывают и досадные просчеты. В погоне за эффектной ломаной строчкой, причудливой броской рифмой, иногда забывается о полемическом накале стиха, о гражданственности его звучания. Но вот приходит пора мужания таланта, и появляются истинные стихи.

«Я учусь у Маяковского не только мастерству и, может быть, менее всего формальным приемам его поэтики. Я учусь у величайшего народного поэта его любви и ненависти. Его беззаветной, беспредельной любви к первой в мире социалистической Отчизне и пламенной сзятной ненависти к врагам революции», — пишет Нил Гилевич. «Придите слова мужественные, надежные, правдивые, важные», — пишет поэт старшего поколения Сергей Дергай. Его поэзия — поэзия большого звучания, свежей нетрафаретной рифмы, с глубокими философскими размышлениями — в чем-то сродни поэзии Маяковского.

И еще одно свойство, столь органично присущее Маяковскому, стало достоянием поэтов-белорусов: непрестанное биение пульса современности в лучших произведениях, созданных ими в последние годы. Зоркость, с которой всматривался великий поэт революции в буржуазную явь, помогает Петрусу Бровке создать свои стихи о заграничье, в частности «Возле Бруклинского моста». Встреча с Маяковским через годы происходит у Максима Танка в Париже, где он любовался, как «красный флаг зари пылал над Эйфелевым шпилем».

Маяковский современен в самом строгом смысле этого слова, без скидок на век и на возраст. Держава его — поэзия. И сколько она стоять будет, «звонкая сила» его стихов останется самым драгоценным даром, который дарит каждая новая встреча с ним.

Владимир ЕЛИСЕЕВ.



плакала она, когда уезжала в последний раз. Клара выросла, уже работает. Зато в этом году приехала Эмилия, ее младшая сестра. Девочка говорит, что сестра была права, когда советовала ей ехать в Советский Союз. В прошлом году отдыхала Барбара Полякова, в этом приехали ее двоюродные братья Александр и Мишель Лесновы. Побывали в Советском Союзе брат и сестра Ани Денисовой, девочки из Финляндии. Теперь пришла очередь ее, самой младшей в семье, познакомиться с Родиной родителей.

С первого дня беспокоится о том, что скоро придется уезжать домой Петя Титман.

— Я хотел бы остаться на вторую смену. А почему мне сказали в консульстве в Париже, что к вам можно приехать только один раз?

— Видимо, потому, что очень много желающих. И если ты побываешь дважды, а другие ребята не попадут ни разу, им будет обидно. Но ты не огорчайся, Петя. Может быть, тебе все-таки посчастливится приехать еще раз. Бывают такие случаи. Кстати, Юра Павлов и Вера Раатикайнен в Белоруссии второй раз.

— Ну, так им просто повезло!

Наверно, и Юра с Верой так считают. Уже по дороге из Ленинграда в Минск они вспоминали, как весело им было здесь в прошлый раз, радовались, что увидят лагерь, старых дру-

зей, встречи с которыми всегда приятны.

Когда на перрон Московского вокзала в Ленинграде из вагона вышли финские ребята, я сразу узнала Веру, вспомнила Юру, хотя это было не так просто. Ребята очень изменились, вытянулись, повзрослели. Вера из маленького застенчивого ребенка превратилась в симпатичную голубоглазую девушку. Юра говорит почти басом, и с непривычки, кажется, сам от этого немножко смущается.

Юра и Вера помнят зеленые улицы Минска, детскую железную дорогу, знают, где можно купить, чтобы увезти домой, красивые белорусские сувениры. Зато для остальных ребят здесь все в новинку. В Белорусском товариществе по культурным связям с соотечественниками за рубежом их принимали как настоящую делегацию. На приеме были представители товарищества, редакция газеты «Голас Радзімы». Они услышали рассказ о советской Белоруссии, о том, что она готовится отметить свой полувековой юбилей.

— А ведь это праздник и для ваших родителей, и в какой-то степени для вас, — сказал заместитель редактора газеты «Голас Радзімы» В. Мацкевич. — Мы хотим, чтобы вы здесь побольше увидели и рассказали обо всем дома.

Ребят угостили конфетами, фруктовой водой. Они смотрели кинофильмы о Белоруссии.

Д. ЧЕРКАСОВА.

ближе, и начинаешь понимать, что отдых в нашей стране значит для них очень много. Смотришь, побывала у нас девочка или мальчик, а на следующий год приезжают их сестры, братья.

Два раза была в «Крыжовке» Клара Бурницкая. Я помню, как



# Віктар Вуячыч і яго «Тоніка»

## САМЫ МАЛАДЫ ДОКТАР

Вучоныя Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта цэпла павіншавалі свайго калегу В. Ткачова. Усесаюзная атэстацыйная камісія прысвоіла 28-гадоваму даследчыку ступень доктара фізіка-матэматычных навук. Ён самы малады доктар-фізік у Беларусі.

Валянцін Ткачоў сярэдняю адукацыю атрымаў у 44-й школе Мінска, а вышэйшую — у Беларускай дзяржаўнай універсітэце імя У. І. Леніна. Ужо ў студэнцкія гады ён апублікаваў дзве навуковыя работы па фізіцы.

Дысертацыя на ступень доктара фізіка-матэматычных навук, якую прадставіў Валянцін, была прысвечана даследаванню працэсаў утварэння, прыроды і ўласцівасцей структурных парушэнняў у монакрышталях найправаднікоў, іх шырокаму прымяненню ў сучаснай найправадніковай тэхніцы. Малады вучоны прыйшоў у навуку пад кіраўніцтвам прафесараў А. Сеўчанкі і В. Вавілава.

Цяпер В. Ткачоў загадвае кафедрай фізікі найправаднікоў і з'яўляецца навуковым кіраўніком праблемнай лабараторыі найправадніковай тэхнікі. Тры аспіранты, якімі ён кіруе, паспяхова абаранілі свае дысертацыі на ступень кандыдата навук, яшчэ два прадставілі свае работы да абароны.

Нядаўна малады вучоны вярнуўся з паездкі ў Японію. Ён знаходзіўся там два з палавінай месяцы і першым з беларускіх вучоных чытаў лекцыі ва ўніверсітэтах Токію і Асака. У Такойскім універсітэце В. Ткачоў сумесна з прафесарам Р. Хасігуці ў яго лабараторыі выканаў дзве работы па фізіцы найправаднікоў.

І. ТАМІЛІНА.

Упершыню я ўбачыла яго ў Маскве, на Усесаюзным конкурсе на лепшае выкананне савецкай песні.

Тады, паводле ўмоў конкурсу, кожны выканаўца абавязаны быў праспяваць трынаццаць песень. І сярод гэтых трынаццаці — нацыянальная, напісаная ў той рэспубліцы, якую прадстаўляў спявак. Вось тады я і пачула ўпершыню «Памяць сэрца» (словы Міхаіла Ясена, музыка Ігара Лучанка).

«Памяць сэрца» — гэта песня-ўспамін учарашняга партызана, яго глыбокі роздум аб мінулым, аб будучым. Ноч растрывожыла раны гера, і ён не можа заснуць, хоць яго шчаслівы Мінск даўно ўжо паглыбіўся ў спакойны сон.

Не, Віктар Вуячыч не мог памятаць усяго гэтага сам: ні спаленых хат, ні руін, якія стралялі. Калі пачалася вайна, ён быў занадта малады. З першымі яе залпамі разам з Харкаўскім машынабудаўнічым заводам сын токара паехаў далёка на Усход. Жыў і вучыўся на Алтай, у горадзе Рубцоўску.

Але артыст Вуячыч памятаў усё да самых дробязей. І ў гэты момант ён быў не толькі спеваком, выканаўцам лірыка-гераічнай песні, ён быў тым самым партызанам, на долю якога выпалі ўсе выпрабаванні.

Я бачыла Віктара ўпершыню. Але чула яго выкананне і раней. У маім уяўленні гэта быў спявак выключна гераічнай савецкай песні. Але тое, што я пачула на гэты раз услед за «Памяццю сэрца», не толькі ўразіла мяне, але і ўзрушыла.

Тады і быў адзначаны паспраўднаму першы буйны поспех беларускага артыста Віктара Вуячыча. Ён падзяліў першае конкурснае месца з грузінскай эстраднай спявачкай Венерай Майсурадзе. Другое месца заняў ужо шырока да гэтага часу вядомы савецкі спявак Іосіф Кабзон.

А яшчэ праз год быў новы поспех. Віктар прадстаўляў савецкую песню на міжнародным конкурсе «Залаты Арфей» у Балгарыі. Тут ён падзяляе другое месца з бельгійскай спявачкай Тоніяй. Здавалася б, усё заканамерна: выдатны, чароўны спявак, здольны артыст (цяпер ужо заслужаны артыст БССР), добрая прафесіянальная школа.

Школа.. Вось аб ёй, аб школе, якую прайшоў Віктар Вуячыч, і хочацца падрабязна пагаварыць. Але з чаго пачаць расказаць? Можна, з далёкіх трыццаці гадоў, калі яго бацька, серб па нацыянальнасці Луке Мілавіч Вуячыч, які адправіўся з Югаславіі на «вялікія заробкі» ў Детройт, раптам выказаў жаданне прыехаць у Савецкі Саюз, удзельнічаць у першых савецкіх пяцігодках, а затым, сустрэўшы ў Харкаве выдатную украінскую дзяўчыну, застацца тут назаўсёды? Тады Харкаў стаў для Луке сапраўдным бацькам, як пазней сапраўднай маці стала для яго сына Віктара Беларусь.

Сапраўды, лёс Віктара зусім не падобны на традыцыйны лёс вядомых спевакоў з іх абавязковай схемай: дзіцячая музычная школа — вучылішча — кансерваторыя і, нарэшце, сцена. У Віктара было ўсё наадварот. Яшчэ дзесяць год назад у біяграфіі Віктара пісаў: «токара». Ён стаў токарам на далёкім Алтай. Тут жа, на заводзе, пачаў спяваць.

Прыняўшы юнака завод Рубцоўска меў выдатную мастацкую самадзейнасць. Віктару пашанцавала. Ён трапіў у гурток, якім кірвала старэйшая салістка Ленінградскага тэатра імя Кірава Любоў Абідзейка. Некалі гэта жанчына спявала з самім Шаляпіным! У семнаццаці год на сцэне рабочага клуба Віктар праспяваў арыю Сусаніна. А затым калектыву Любоўі Абідзейка на заводскай сцэне паставіў оперу «Зяпарожац за Дунаем», і мала-

дому Вуячычу дасталася партыя Султана.

У армію яго праводзілі ўсім цахам, і, зразумела, усім калектывам мастацкай самадзейнасці. Віктар трапіў на флот. Служыў на вяртавым кацеры. Служыў і... спяваў. Як толькі здаралася трапіць на бераг, ён страляў імчаўся ў матроскі клуб. Пасля аднаго з аглядаў матроскай мастацкай самадзейнасці яго запрасілі ў Ансамбль песні і танца Чырвонасцяжнага Балтыйскага флоту.

І ўсё ж, калі праз два гады Віктар Вуячыч дэмабілізаваўся, ён доўга сумняваўся — ісці на завод ці зноў паспрабаваць свае сілы на сцэне. З гэтымі сумненнямі ён і прыехаў у Мінск.

У Беларускай дзяржаўным народным хоры Віктара Вуячыча вельмі хутка адзначылі як здольнага саліста. Яму апладзіравалі, яго хвалілі ў рэцэнзіях. Але сам Віктар з кожным днём усё больш разумеў, як не хапае яму сапраўднай школы, якія павярхоўныя, не сістэматызаваныя яго веды. Як не хапае таго, што яго першая настаўніца называла культурай выканання. І дваццаціпяцігадовы мужчына рашыў рызыкнуць. Ён пакідае хор і садзіцца за вучнёўскую парту ў Мінскім музычным вучылішчы.

— З вучылішча і пачаўся для мяне самы галоўны этап удач, — успамінае спявак. — Мяне — другакурсніка заўважыў народны артыст Савецкага Саюза Огніўцаў. І не толькі заўважыў. Ён прапанаваў мне спяваць з ім у адным канцэрце! Мне сапраўды шанцавала...

А ці толькі шанцавала? Дзе канчалася ўдача і браў сваё сапраўднае талент?

Вось ужо год, як Віктар Вуячыч спявае не адзін. У яго ёсць «Тоніка». Да яе яго іншы раз раўнуе нават жонка Святлана. Аб сям'і Вуячычаў у Мінску гавораць як аб надзвычай таленавітай. Святлана — танцоўшчыца. Яна таксама маладая, як і яе муж, але таксама

ўжо носіць ганаровае званне заслужанай артысткі Беларускай ССР. А як Андрэйка? Сыну артыстаў Вуячычаў пакуль усяго пяць год, але ён ужо і спявае (як тата) і танцуе (як мама). Чаму будзе аддадзена перавага, пакуль цяжка сказаць. Ён і працуе напільнікам, як дзядуля Луке. Ён і малюе. Ні для каго не сакрэт, што самае вялікае «хобі» Віктара Вуячыча — гэта масляныя фарбы.

Але звернемся да «Тонікі». Гэта невялікі эстрадны калектыв — усяго сем чалавек. І сапраўды дарослым там можна назваць толькі музычнага кіраўніка, дыпламанта Усесаюзнага конкурсу савецкай песні Льва Молера. Астатнія ўсе вельмі маладыя, і лёс іх, як дзве кроплі вады, падобны на лёс Віктара Вуячыча.

Арганіст Юра Антонаў толькі што скончыў Маладзечанскае музычнае вучылішча. Саксафаніст Толя Гардзіёнак — завочнік Беларускай кансерваторыі. Гітарыст Анатоль Чыжэўскі вучыцца на другім курсе Мінскага музычнага вучылішча. Гітарыст Алег Жукаў — інжынер. Ён прыйшоў з заводскай мастацкай самадзейнасці. Віктар Вуячыч і яго «Тоніка» выконваюць і творы англійскіх, балгарскіх, польскіх, італьянскіх кампазітараў.

Наперадзе ў калектыва новай вялікай творчыя планы. — Мы вырашылі рыхтаваць зусім новую праграму, — расказвае музычны кіраўнік Леў Молер. — Гэта будзе праграма сучаснай савецкай песні. Новай песні. Такія песні для нас ужо пішуць многія аўтары як у Беларусі, так і ў Расійскай Федэрацыі.

Гэта планы ўсёй «Тонікі». А ў Віктара Вуячыча, акрамя іх, ёсць яшчэ і персанальныя. У жніўні яму трэба будзе вытрымаць нялёгкае выпрабаванне — адстаяць савецкую песню на фестывалі лепшых міжнародных спевакоў у Сопце.

Генадзь Бураўкін

# Староўцы з легендамі

(Працяг. Пачатак у №№ 11—13, 15—17, 20—29).

— Пан афіцэр кажэ, што яму вельмі непрыемна бачыць такіх мілых хлопчыкаў і дзяўчынку пабітымі і ў крыві. Але вайна — гэта кроў і пакуты. Галоўнае, каб былі яны не дарэмнымі, каб можна было пакласці іх на алтар добра... Тое, што вы маўчыце, неразумна. Ніжкіх сакрэтаў, важных для германскай арміі, вы не ведаеце, бо вашы камандзіры іх вам проста не давяраюць. Вы — дзеці. Дзяліцца з вамі ваяўнічымі сакрэтамі не стане ніводзін вопытны вайсковец... І я хачу, пан афіцэр, каб вы не хлусілі перад салдацкімі вялікага фюрэра, каб вы зразумелі, што рызыкаваць жыццём з-за нейкіх там не-

вельмі важных даных няварта... Пан афіцэр спадзецца, што цяпер вы будзеце гаварыць, і пытаецца, хто ў навакольных вёсках звязаны з партызанамі...

— Мы... Мы... — Юру было цяжка гаварыць, верхняя губа садніла. — Не ведаем... Не скажам...

— А Надзя?.. Неразумна браць прыклад з таварыша, калі ён робіць няправільна. Пан афіцэр кажэ, што ён не патрабуе назваць усіх. Дастаткова аднаго прозвішча.

Надзя пакрыўдзіла галавой: — Нікога не ведаю, нікога... Афіцэр зноў падняўся з-за стала і пайшоў у бакоўку, кінуўшы на хату некалькі фраз. Перакладчык, ужо не хаваючыся, голасна перадаў іх паліца-ям:

— Пан афіцэр дазваляе

прадоўжыць. Ён пачае прыкладна паўгадзіны...

Сказана гэта было абьякава, як быццам дазволілі камусьці зайсці ў хату ці прасілі закурыць. Прадоўжыць... Надзя і Юра міжволі ўвабравалі галовы ў плечы. Пакуль афіцэр угаворваў іх, яны паспелі трохі аддыхацца, апам'ятацца. А тут — зноў...

На гэты раз першую аклікнулі Надзю. Паліцаі павялі яе да дзвярэй. Яна ішла, думаючы, што зараз, напэўна, паставяць яе на марозе, будучы біць на двары. Але каля парога яе спынілі. Крапак узяў яе левую руку, прыдчыніў дзверы і сунуў яе пальцы паміж дзвярыма і вушкам. Надзя яшчэ не паспела зразумець, што з ёй хочаць зрабіць, як усю яе, нібы то-

кам, скалануў боль. Яна закрычала і — спалохалася свайго крыку, закусіла ніжнюю губу. Крапак ціснуў дзверы памалу — боль нарастаў, абстраўся.

Надзя адчувала, што пакусіла губу: у роце стала салавата ад крыві. Сэрца пачало тахкаць з перабоямі, па целе паплыла слабасць. Пачуўся хруст. Влізі і дужа гулкі. Яна ўскрыкнула і страціла прытомнасць. Яна не чула, як білі шомпаламі Юру, як страшэнна на ўсю глотку ляўся высокі паліцаі. Не чула, як зайшлі зноў афіцэр з перакладчыкам і як крычаў бургамістр, што яму надакучыла не патрэбная нікому валтузня з малымі, што там, дзе хопіць кулі, даводзіцца траціць сілы і нервы.

На гэты раз іх ужо не саджалі на крэслы. Аблілі вадой, прыткнулі да сцяны, і, як толькі яны адкрылі вочы, перакладчык запытаўся:

— Будзеце гаварыць?

Юра пакрыўдзіў цяжкай, тлумнай ад катаванняў галавой і прададзіў скрозь зубы:

— Ні слова... Ні слова...

Надзя аглядела сваю акрываўленую руку з сінімі расплюшчанымі пальцамі. Далонь быта нейкая вялікая

і нібы чужая. Дзяўчынка не адчувала яе і баілася да яе дакрануцца.

Афіцэр пачаў хуценька апрапаца. Ён ніяк не мог трапіць рукою ў левы рукаў, і перакладчык паслужыў дапамогаю яму. У афіцэра пачало нервова тормацаць брыво. Ён са злосцю цёр яго і гаварыў падкрэслена стрымана і спакойна. Перакладчык хуценька перакладаў:

— Я магу вам расказаць, што вас чакае... Я не хацеў бы быць на вашым месцы... Вы смелыя дзеці, але гэта вам не дапаможа. Мы расстраляем вас. Але не адразу. Вас будучы доўга катаваць. І тое, што было сёння, не самае горшае. Больш таго, мы дадзім магчымасць вам пераканацца, што партызанскія камандзіры зусім не такія людзі, якімі вы іх лічыце. Ваш атрад гэтай ноччу разбіты, а яго кіраўнікі здаліся ў палон. Вы іх убачыце. Яны разумнейшыя, чым вы. Яны хочаць жыць, і яны не маўчалі. Тое, чаго яны патрабавалі ад вас, яны самі не зрабілі... Вас павядуць у Мязю, дзе знаходзяцца ўзятыя ў палон Дз'якоў і Волкаў, дадуць магчымасць пагаварыць з імі, а потым расстраляюць. — І на-

# ЯК ПАМІРАЮЦЬ МІФЫ

Тэль-авіўскія кіруючыя дзеянні раздумваюць уголас аб сучасным палітычным становішчы Ізраіля. Сёй-той храбрыцца, але былы прэм'ер-міністр Бен-Гур'ён, выступаючы не так даўно ў парламенце, вымушаны быў не без засмучэння канстатаваць: «Цяпер міжнароднае дыпламатычнае становішча Ізраіля, быць можа, найбольш слабае за апошнія два гады... Мы адчуваем патрэбу ў прыцягненні да міжнароднай арэне больш, чым хто-небудзь іншы».

Да пачатку Ізраільскай агрэсіі супраць арабскіх дзяржаў у грамадскай думцы Злучаных Штатаў і Заходняй Еўропы, бласпярэчна, быў папулярны міф аб «маленькім, бяскрыўдным і безабаронным» Ізраілі, якому, маўляў, пагражаюць арабскія краіны і які неабходна «ратаваць». Міф прапаведвалі гадамі і, як неаднаразова адзначаў прагрэсіўны арабскі друк, умацаванню яго садзейнічалі крыклівыя заявы некаторых арабскіх шавіністаў накіраваныя на Ізраіль. Пад прыкрыццём гэтага міфа Ізраільскай ваеншчыне, якая абавіраецца на падтрымку імперыялістычных колаў ЗША, удалося справакаваць крызіс на Блізнім Усходзе і развязаць агрэсію.

Чэрвеньская вайна поўнасьцю развясла міф аб «бяскрыўдным Ізраілі». Яна паказала, што планы Ізраільскіх экстрэмістаў зыходзяць не з абароны сваёй краіны, а з захопу чужых тэрыторый у імя стварэння нейкага «вялікага Ізраіля ад Ніла да Еўфрата». Калі ў першы момант пасля вайны прадстаўнікі Тэль-Авіва яшчэ гаварылі аб тым, што яны, маўляў, не квапяцца на арабскія тэрыторыі, то не прайшло многа часу — і Ізраільскія ўлады аб'явілі аб «канчатковым далучэнні» арабскай часткі Іерусаліма. Затым з'явілася славетная заява аб тым, што акупіраваныя арабскія тэрыторыі больш не лічацца «варожымі». Тэль-авіўскія ўлады ўзмацнілі «асваенне» захопленых земляў.

Арабаў выганяюць з дамоў, пазбаўляюць родных ачагоў, на арабскай зямлі ствараюцца ваенныя пасяленні Ізраільцаў, ідзе адкрытае рабаўніцтва чужых багаццяў. Так пушчаны ў ход нафтавыя шчыліны на Сінайскім паўвостраве. Егіпецкая нафта вывозіцца ў Элат, перакачваецца ў Хайфу, і Ізраіль гандлюе ёю на рынках заходнеўрапейскіх краін, якія адчуваюць пэўныя цяжкасці з-за ўскладнення з пастаўкамі блізкаўсходняй нафты, паколькі Суэцкі канал бяздзейнічае. Тым, хто ў Лондане, Парыжы або Гаазе выступалі ў падтрымку Ізраіля, мяркуючы, што яны абараняюць яго ад «арабскай пагрозы», у хуткім часе знайшлі сябе ў ролі абаронцы інтэрвентаў і акупантаў, чые дзеянні мала чым адрозніваюцца ад практыкі гітлераўцаў.

Сусветная грамадская пераконваецца ў тым, што Ізраіль свядома і наўмысна ігнаруе міжнароднае права, не лічыцца з рашэннямі Савета Бяспекі і Генеральнай Асамблеі ААН. ААН і іншыя арабскія дзяржавы прынялі за аснову для палітычнага ўрэгулявання на Блізнім Усходзе рэзалюцыю Савета Бяспекі ад 22 лістапада 1967 года, прапаноўваюць спецыяльнаму прадстаўніку генеральнага сакратара ААН Ярынга распрацаваць графік ажыццяўлення гэтай рэзалюцыі. А якая ж пазіцыя Ізраільскіх кіраўнікоў? Яны ўпарта адхіляюць лістападаўскую рэзалюцыю. Гэтымі днямі, як паведамляла агенцтва Франс Прэс з Іерусаліма, міністр абароны Мошэ Даян заклікаў дэпутатаў ад сваёй партыі «ні пад якім выглядам не прымаць рэзалюцыю Савета Бяспекі ад 22 лістапада, якая патрабуе, каб Ізраіль вярнуўся да граніц, якія

існавалі да 5 чэрвеня 1967 года, і адмовіўся ад усходняга Іерусаліма».

Цынічная заява генерала выклікала рэзкі пратэст у многіх краінах свету. Некаторыя Ізраільскія і амерыканскія газеты спрабавалі супакоіць грамадскую думку размовамі аб тым, што генерал, маўляў, выказаўся «ў вельмі сакрэтным парадку», даў толькі «асабістую ацэнку», што службовыя асобы міністэрства замежных спраў «пачырванелі» ад гневу, а міністр Эбан сказаў: «Прамова Даяна — гэта бомба, кінутая ў самы непадыходзячы час». Самому Даяну давялося заявіць у парламенце, што яго прамова, маўляў, была «няправільна вытлумачана» і «да таго ж не насіла характару афіцыйнай заявы». Але ці гэта мяняе што-небудзь? Вось афіцыйная заява Эбана, зробленая 23 чэрвеня: «Становішча, якое існавала да 5 чэрвеня 1967 года, не можа быць адноўлена». Гэта яшчэ адно «не» рэзалюцыі Савета Бяспекі. Чарговая сварка ў Тэль-Авіве паказала, што прыцыповай розніцы паміж пазіцыямі Даяна і Эбана не існуе, што хрэн за рэдэжку не саладзейшы.

Кожны дзень прыносіць новыя пацвярджэнні таго, што авантурыстычны курс Ізраільскіх кіраўнікоў — вынік няспынных узброеных правакацый супраць ААР, Ірданіі, Сірыі, Лівана, вынік ускладнення становішча на Блізнім Усходзе. Тэль-Авіў робіць усё для зрыву місіі Ярынга і недапушчэння палітычнага ўрэгулявання ў гэтым раёне. Прызынанні Ізраільскіх лідэраў забіваюць апошні цвік у труну з міфам аб «міралюбстве» Ізраіля і яго «гатоўнасці да супрацоўніцтва». У сценах ААН, сярод грамадскасці многіх краін узнікае законнае пытанне: да якога ж часу будзе дазволена Ізраілю ігнараваць рашэнні Савета Бяспекі і Генеральнай Асамблеі ААН, ці не прыйшоў час для ААН ужыць тыя меры, якія ёсць у яе рэспаратэўры, каб прымусяць гэтую дзяржаву павяжаць рашэнні аўтарытэтай міжнароднай арганізацыі?

Варта сказаць яшчэ аб адным баку справы. У пэўных колах зарубежнай грамадскасці дружалюбныя адносіны да Ізраіля нараджаліся на падставе спачування да пакут іўрэйскага народа ў час гітлерызму, памяці аб ахвярах Трэблінкі, Асвенціма, Бабыяга Яра. Сёння гэтыя людзі не могуць не бачыць, што лепшымі сябрамі і вернымі саюзнікамі Ізраільскіх экстрэмістаў аказаліся бонскія рэваншысты, сярод якіх відныя пасады займаюць тыя, хто будаваў жудасныя канцлагеры, вырабляў «цыклон Б» для газавых камер і штодзень вёў прапаганду на конт чысціні «арыйскай расы». У Боне апладзіруюць Ізраільскім генералам — аўтарам Ізраільскага «бліцкрыга», не забываючы напамініць аб гітлераўскіх аўтарах гэтай ваеннай дактрыны. А ў Тэль-Авіве не саромеюцца ганебнай роднасці. Звяртаюць увагу і на тое, што другім партнёрам Тэль-Авіва аказаліся паўднёваафрыканскія расісты — смротныя ворагі афрыканскіх народаў. Ці выпадкова ўсё гэта? Зразумела, не. Цесныя эканамічныя і палітычныя сувязі з ЗША, экспансіянісцкія, некаланізатарскія намеры аб'ядноўваюць Ізраільскіх кіраўнікоў з бонскімі рэваншыстамі і паўднёваафрыканскімі расістамі ў паходзе супраць народаў, якія адстаялі сваю свабоду і незалежнасць.

Падзеі мінулага года раскрылі вочы многім на сапраўдны характар палітыкі Ізраіля. Важна і тое, што яны прымушаюць зразумець гэта значныя колы Ізраільскай грамадскасці. Падрыхтоўваючы да ажыццяўлення агрэсію супраць арабскіх дзяр-

жаў, Ізраільскія лідэры стварылі міф аб тым, што поспех у вайне, захоп арабскіх тэрыторый умацоўць стратэгічныя, эканамічныя і палітычныя пазіцыі Ізраіля, выклічуць прыток эмігрантаў з іншых краін, пракладуць дарогу «вялікаму Ізраілю». Усё гэта аказалася падманлівым. Як падкрэсліваў Генеральны сакратар Камуністычнай партыі Ізраіля Меір Вільнер, «вайна не вырашыла ні адной палітычнай праблемы або праблемы бяспекі, яна толькі яшчэ больш ускладніла вырашэнне існуючых праблем і нават нарадзіла новыя».

Вайна і мілітарызацыя краіны нанеслі сур'ёзны ўрон Ізраільскай эканоміцы, аб'яўлены новыя падаткі, катастрофічна растуць цэны. Народныя масы адчуваюць, што ваенны цяжар узмацняецца. Не дзіўна, што за апошні час колькасць Ізраільцаў — прадстаўнікоў інтэлігенцыі, кваліфікаваных рабочых, — якія пакідаюць краіну, няспынна расце. «Міф аб масавай іміграцыі, — на думку газеты «Трыбун дэ Жэнеў», — не павінен ужо служыць асновай агульнай палітыкі Ізраільскіх кіраўнікоў». Але тым, каму ўсё яшчэ мроіцца «вялікі Ізраіль», патрабуюць масавай іміграцыі з багатых краін.

Сярод Ізраільскай грамадскасці ўзмацняецца трывога ў сувязі з палітыкай тэrorу, праводзімай уладамі на акупіраваных землях і, зразумела, выклікаючай рост супраціўлення арабскіх патрыётаў. Яшчэ ў вясні мінулага года на старонках газеты «Гаарэц» была апублікавана заява групы Ізраільцаў, у якой гаварылася: «Наша права на самаабарону і на абарону ад заняволення не дае нам права прыгнятаць іншых... Захаванне акупіраваных тэрыторый ператворыць наш народ у народ забойцаў і забітых. Мы павінны неадкладна вывесці свае войскі з акупіраваных тэрыторый!» Цяпер, калі правячыя колы Ізраіля спрабуюць анексіраваць захопленыя арабскія тэрыторыі, людзі, якія думаюць цвяроза, выступаюць супраць гэтай авантуры. Шырокі рэзананс атрымала заява прафесара багаслоўя Іерусалімскага ўніверсітэта І. Лейбовіча газеце «Едзіот анхранот»: «Анексія? Гэта катастрофа, гэта разбурэнне дзяржавы, знішчэнне народа, крушэнне сацыяльнай асновы, каруны чалавека... Якая ў такім выпадку альтэрнатыва? Вярнуцца да статус-кво 5 чэрвеня... Некаторыя гавораць аб федэрацыі. Дык вось, федэрацыя азначае навіязванне каланіялізму, навіязванне новага квіслінга. Гэта горш, чым анексія, гэта — акупацыя, прыкрытая крывадушнасцю».

Рухнулі міфы, створаныя буржуазнай прапагандай вакол Ізраіля, і ўсюды — у Карачы і Лондане, у Анкары і Стэкгольме, у Дэлі і Парыжы, у сацыялістычных краінах — расце пратэст супраць агрэсіўнай палітыкі Ізраільскіх экстрэмістаў, узмацняецца патрабаванне выканаць лістападаўскую рэзалюцыю Савета Бяспекі і вывесці Ізраільскія войскі з акупіраваных арабскіх тэрыторый. Апынуўшыся ў незайздорным становішчы, Даян, Эшкол і іншыя Ізраільскія лідэры, як можна бачыць па іх выказваннях у апошнія дні, шукаюць выхад на шляху новых ваенных авантур, стараючыся прыкрыць свае агрэсіўныя планы чарговай шуміхай накіраванай «арабскай пагрозой». Але час міфаў прайшоў. Сусветная грамадская падтрымка вае барацьбы арабскіх народаў супраць Ізраільскіх некаланізатараў, за свабоду, незалежнасць, мір і прагрэс на Блізнім Усходзе і выказвае ўпэўненасць, што арабскія народы перамогуць.

В. МАЕЎСКІ.

ля дзярэй спыніўся: — Вядома, калі па дарозе вы яшчэ не перадумаеце. У вас застаўся апошні шанец...

Стукнулі дзверы, болей аддаўшыся ў Надзінай руцэ, і ў пакоі павісла злавесная цішыня. Парушыў яе мужчына ў френчы. Ён са смакам неспрыстойна вылаўся:

— Інтэлігентны... Філасоф!.. Рассусольваюць, а мы працуем... Яны — паны, а мы — чорнаробыя...

Паліцай аддана глядзелі яму ў вочы, і ён, ужо амаль ласкава, дазволіў ім: — Ідзіце... Можце добра выпіць. Толькі каб да заўтра праспаляся...

Потым, правёўшы паліцаў за дзверы, падышоў да Надзі і Юры, нахіліўся:

— Баліць?.. Навошта ж маўчалі? Трэба было гаварыць... А цяпер вам крышка. Гэта як піць даць. Цяпер ні вам, ні нам адступаць няма куды...

Ён даў абодвум вады. Надзі кинуў бінт. Яна, уздрыгнуўшы ад кожнага дотыку да расплюшчаных, акрываўленых пальцаў, так-сяк перавязала іх. Юра дапамог ёй завязаць канцы бінта, падняўся. Спіна ў яго садніла. Здавалася, што нехта прыклаў да яе распалены кавалак бляхі і

трымае, усё мацней прыцскаючы да скуры. Нельга паварушыць плячыма, сагнуцца.

Хутчэй бы ўжо ў дарогу... Хай бы вялі. Хай бы расстрэльвалі. Толькі б не чакаць, толькі б не садзець, слухаючы, як па целе паўзе боль, як прысыхае да раны кашуля...

«Мяжа...» Юра памятаў гэтую вялікую вёску з прыгожым возерам, старымі прысадамі і добрымі хатамі. У Мяжы быў даволі моцны гарнізон.

«Разбілі атрад...» Юра ў гэта не верыў. Колькі разоў ужо аб'яўлялі акупанты, што яны ачышчаны ад партызан, што ўсе камуністы схоплены і расстрэляны. А сілы лясных салдат толькі раслі, іх рабілася ўсё больш і больш. У іх воль быў атрад, а зараз цэлая брыгада... Але навошта іх весці ў Мяжу? Можна ж расстрэляць і тут. Навошта даваць «апошні шанец»?

Чым больш Юра думаў, тым больш расла ў сэрцы трывога, тым больш ён пачынаў губляцца ў здагадках. Чаму ў Мяжу? Можна і сапраўды кагосьці з камандзіраў схопілі? Можна і сапраўды ў фашыстаў ёсць нейкія партызанскія дакументы?..

Пра гэта ж думала і Надзя. Пакалыхваючы руку, яна адчайна шукала і не магла знайсці адказу на пытанне, навошта іх з Юрам павядуць у Мяжу. Яны ж усё роўна нічога не скажуць. Яны ўжо вытрымалі катаванні, яны пачынаюць прывыкаць да болю. Ніякімі слямі ворагі не выцягнуць з іх прызнання... Заставалася адно: думаць, што фашысты падрыхтавалі для іх нейкі хітры «сюрпрыз». Які?

У Мяжы Надзя і Юру паліцай пад распіску здалі старасту. Ён не стаў асабліва цікавіцца імі, абьякава папытаўся:

— Будзеце гаварыць? Яны адмоўна пакуцілі галовамі.

— Ну, як хочаце. Ваша справа. І нам меней тлумач...

Стараста вывеў іх на вуліцу, абмінуў некалькі хат, паказаў на нахіленую будыніцу — не то пуно, не то старую лазню.

— Во там пераначуеце. Праз гадзіну прынясуць паецкі На ноч паставім вартавога.

Будыніна была лазняй. Валылася круглае каменне, амаль цэлы быў высокі палок. На падлозе куча саломы.

— Тут і размяшчайцеся. Для паўнасці я вас, вядома, замкну. Але ўзякаць няма сэнсу. Усюды нашы, а не вашы...

Стараста пайшоў. Надзя і Юра пастаялі, прывыкаючы да цемры, агледзеліся, селі на салому.

Ніхто нічога не казаў ім пра разгром партызан, ніхто не запрашаў на сустрэчу з Дз'ячковым. Значыць, нямецкі афіцэр хацеў іх абхітрыць, спадзяваўся, што яны павярнуцца, спалохаюцца і пачнуць гаварыць. Значыць, атрад дзейнічае, таварышы змагаюцца. І яны не падвялі іх, вытрымалі нялёгкае выпрабаванне... Гэта была радасць, вялікая, сапраўдная радасць.

Надзя прысунулася бліжэй да Юры:

— Юрка, а нашых не разбілі. Усё ў парадку.

— Юра адгукнуўся: — Ага... Не ўдалося нас абдурыць.

— Я пачынала ўжо сумнявацца. Асабліва, калі пагналі ў Мяжу.

— І я трохі спалохаўся. Думаў, а раптам...

— Пад'язджаем, я гляджу, што — калі насустрэч каго-небудзь з нашых выведуць... Сэрца так і замірае...

— Галоўнае, невядома,

што рабіць тады? Прызнавацца ці адмаўляцца...

— Хітра немцы прыдумалі ўсё...

— Але і мы не льякам шыты.

Яны замоўклі. Настала сумная, цягучая цішыня.

Юра клапатліва запытаў: — Пальцы баліць?

Дзяўчынка пакрылата хворую руку, шчыра прызналася:

— Вельмі. Але самае страшнае было спачатку. Палец ўжо лягчэй стала... Паколкае, гарыць, але трываць можна.

— А ў мяне спіна агнём палае. Уся... Як вытрымаць, дзіўлюся.

Яны шомпаламі паласуюць, а я толькі аб адным думаю — маўчаць. І злосьць ува мне прагнулася. Ах вы, сволачы, шапчу сабе, вы хочаце, каб я галасіў, енчыў, а я вытрымаю, ні гуку ад мяне не пачуеце...

— Ты малайчына...

— Які там малайчына? Плакаў... Схваць галаву ў рукі, каб не бачылі, і плачу. Слёзы так і сыплюцца... Але не заўважылі...

(Працяг будзе).

# ЗНАХОДКІ БЕЛАРУСКІХ АРХЕОЛАГАЎ

У многіх месцах Беларусі — у Полацку, Тураве, Заслаўі, Віцебску, Лукомлі ў гэтых летніх месяцах можна сустрэць нястомных працаўнікоў-археолагаў. Інстытут гісторыі Акадэміі навук БССР паспяхова вядзе раскопкі старажытных паселішчаў і замчышчаў. Выяўляюцца самыя розныя прадметы хатняга ўжытку старажытнасці, мастацкія вырабы нашых далёкіх продкаў.

Асабліва ўдача спадарожнічае Георгію Штыкаву. Ён веў раскопкі ў многіх месцах рэспублікі. Раскопваў замчышы старажытнага Полацка, даследаваў Лукомль, цяпер працуе ў Заслаўі.

На ўсходзе вёскі Гараўляны (Глыбоцкі раён) экспедыцыя Штыкава выявіла скарб. (Здымак 1). У невялікім гліняным гаршчочку аказалася каля сотні парэзаных і некалькі дзесяткаў цэлых арабскіх манет, якія адносяцца да X стагоддзя, і поўны набор упрыгожанняў старажытнай жанчыны-крывічанкі. Амаль усе ўпрыгожаны са срэбра, шкляныя пацер-

кі маюць пазалоту. Паводле меркаванняў, скарб гэты адносіцца да XI стагоддзя.

Або яшчэ цікавая знаходка, якая дапоўніла гісторыю шахмат. Ва Усходняй Еўропе шахматы былі вядомы з часоў Кіеўскай Русі. Нашы продкі любілі гэту гульню. А як выглядалі фігуры шахмат, ніхто не мог даць дакладнага адказу. Звычайна, іх па-майстэрску выразалі мастакі з косці. Кожная такая фігура—гэта сапраўдная мініяцюрная скульптура.

Раскопкі ў беларускіх гарадах значна ўзбагацілі нашы ўяўленні аб старажытных шахматах. Былі знойдзены ладдзя ў Гродна, пешка—«барбаншчык» і ладдзя ў Ваўкавыску. А пры раскопках у Лукомлі група Штыкава выявіла фігуру караля, па-майстэрску выразаную з косці. (Здымак 2). Як устаноўлена, гэта унікальная фігурка старажытных рускіх шахматаў адносіцца да XII стагоддзя.

Але, бадай, самая каштоўная

знаходка беларускага археолага — гэта каменная іконка XII стагоддзя, знойдзеная ў Полацку. (Здымак 3), размеры яе 62×44 міліметры. Яна здзіўляе тонкасцю работы. На ёй яшчэ можна заўважыць сляды пазалоты. Рукой вялікага майстра перададзены вобразы візантыйскага імператара Канстанціна і яго маці Елены. На малым кавалку мяккага літаграфскага каменя мастак з вялікім майстэрствам перадаў сотні дэталей вопраткі. У кутку абраза чытаецца старажытны подпіс «Канстанцін».

Гэта іконка — сапраўдны шэдэўр работы па каменю, яна сведчыць аб шырокіх сувязях старажытнага Полацка з Візантыяй.

Усе гэтыя знаходкі з'яўляюцца рэчывым доказам высокага ўзроўню як матэрыяльнай, так і духоўнай культуры людзей, якія насялялі нашы землі.

Іх вывучэнне дае нямала цікавых звестак па гісторыі Беларусі.



Тэкст і фота

П. ЗАХАРЭНкі,

супрацоўніка Інстытута мовазнаўства, этнаграфіі і фальклору Акадэміі навук БССР.



## СПОРТ

Р. КЛІМ, В. БАЛІХІН  
І У. САПЕЯ — ПЕРШЫЯ

Перадалімпійскі матч вядучых каманд Еўропы па лёгкай атлетыцы ССРСР — Польшча — ГДР праходзіў у Ленінградзе на стадыёне імя Ул. І. Леніна, які змяшчае 30 тысяч гледачоў. Гэты стадыён быў выбраны месцам

спарторніцтваў не выпадава. Ён заваяваў славу лёгкаатлетчнага стадыёна яшчэ з даваеннага часу. Менавіта тут усталявалі свае першыя рэкорды такія вядомыя спартсмены, як Н. Азолін, Ф. Рашэтнікаў, В. Аляксеў і іншыя. І па традыцыі ўсе спарторніцтвы па лёгкай атлетыцы цяпер праводзяцца на гэтым стадыёне, які мае ўжо гумабетоннае пакрыццё дарожак і сентаўраў.

Першы залаты медаль прынес намандзе ССРСР беларускі спартсмен В. Баліхін. 110 м з бар'ерамі ён прабегае за 13,7 сек, паўтарыўшы рэкорд ССРСР. Вельмі стабільны ў паказе высокіх вынікаў у гэтым сезоне другі беларускі спартсмен У. Сапееў. Ён

выйграе адны міжнародныя спарторніцтвы за другімі, да таго ж з высокімі вынікамі. У Ленінградзе ён быў зноў першы — 10,3 сек.

У другі раз аматары лёгкай атлетыкі апладзіравалі беларускаму спартсмену, налі на верхнюю ступеньку п'едэстала гонару падняўся мінчанін Р. Клім. Яму быў уручан залаты медаль за перамогу ў кіданні молата — 71 м 32 см. Другі сезон запар Клім не праіграе ніводнага спарторніцтва.

У бегу на 1500 м старт прыняў мінчанін М. Жалабоўскі. З часам 3 мін. 44,3 сек. ён заваяваў бронзавы медаль. Нягледзячы на ўдзел у спа-

борніцтвах па трайному сначку рэкардсмена свету Ю. Шмідта (ПНР), заслужаную і вельмі важную ў псіхалагічным плане перамогу з высокім вынікам атрымаў малады савецкі снакун В. Санееў — 16 м 87 см.

Двухдзённы матч закончыўся перамогай савецкіх лёгкаатлетаў, якія набралі 275,5 ачка. На другім месцы наманда ГДР (204,5), на трэцім — Польшчы (177).

Ю. МАЗУРКЕВІЧ.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС: МІНСК, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ.

ТЭЛЕФОНЫ: 6-19-31, 6-97-92, 6-18-88, 3-15-13.



У Віцебску па Смаленскай шашы ўступіў у строй буйны бытавы комплекс — салоны «Сустрэча» і «Навінка». У першым з іх размясціліся цырульня, фотастудыя, бюро бытавых паслуг, майстэрня па рамонту гадзіннікаў і прыёмны пункт па хімічнай чыстцы і афарбоўцы адзення. У другім — атэль па індывідуальнаму пашыву адзення і абутку, мебельны салон, прыёмны пункт па рамонту і вязанню трыкатажных вырабаў. Для работы ў новых салонах запрошаны лепшыя спецыялісты горада. Віцебскі бытавы комплекс — буйнейшы ў рэспубліцы. НА ЗДЫМКУ: у жаночай зале цырульні.

Фота Г. УСЛАВА.

## ДЗІЦЯЧЫ «КАСМІЧНЫ ЦЭНТР»

Гэты «Касмічны цэнтр» належыць дзецям. Ён адкрыўся ў Крыме ля падножжа Мядзведзь-гары, у піянерскім лагэры «Артэк». Гэта — дар савецкіх вучоных, інжынераў і тэхнікаў, якія займаюцца асваеннем космасу.

Тут аранжавы скафандр калумба Сувету Юрыя Гагарына і стабілізуючы парашут, на якім першы ў свеце лётчык-касманautaў спусціўся на Зямлю; спецыяльнае крэсла, у якім трэніраваўся Павел Бяляеў; прыборы для даследавання ўстойлівасці ўвагі і аператыўнай памяці; цэнтрыфуга, чатырохкамерная энцефалаграфічная ўстаноўка, крэсла карабля «Усход», розныя аварыйна-выратавальныя сродкі, касмічнае харчаванне.

У навуковым гарадку «Артэка» створаны дзіцячы атрад лётчыкаў-касманautaў, якія прыступілі да заняткаў па праграме касмічных трэніровак. З мясцовага «касмадрома» ажыццёўлены «першыя старты» шматступенчатых ракет, сканструяваных юнымі тэхнікамі.

Касмічны цэнтр савецкіх піянераў ужо наведвалі госці з 45 зарубежных краін.

С. ШАНТЫР.

## АДЭСКІ МАРСКІ ВАКЗАЛ

Будаўніцтва новага марскога вакзала закончана ў Адэсе. У самым цэнтры порта, насупраць вядомай Пацёмкінскай лесвіцы, вырас комплекс збудаванняў, у якіх прадугледжаны ўсе выгоды для пасажыраў.

Агульны аб'ём новага вакзала перавышае 90 тысяч кубаметраў. Пасажырскія памяшканні ўзведзены на даху велізарнага жалезабетоннага склада, прызначанага для цытрусавых і іншых трапічных пладоў. Частка даху гэтай склада выкарыстана пад прывакзальную плошчу. Прадугледжана месца для пасадкі верталётаў, якія змогуць дастаўляць курортнікаў проста з прычала ў аэрапорт. Машины, аўтобусы па спецыяльна пабудаваных пандусах і шляхправоду падымуцца да борта судна. Эскалатары будучы дастаўляць пасажыраў ад падножжа Пацёмкінскай лесвіцы на Прыморскай вуліцы на прывакзальную плошчу. Пабудаваны пад'ёмнікі і грузавыя ліфты для багажа.

Акрамя галоўнай залы, да паслуг пасажыраў рэстаран і веранды, якія выходзяць на мора, салоны, спецыяльныя залы для пасажыраў з дзецьмі, для турыстаў і многія службовыя памяшканні.

Для аддзелкі залаў выкарыстаны сучасныя пластычныя матэрыялы, а таксама граніт і мрамур. Усе памяшканні забяспечаны зручнай і прыгожай мэбляй.

І. ПІКАРЭВІЧ.